

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Vår dato: 10.07.2015
Vår ref.: 2015/1182
Arkivkode:561
Deres dato: 05.02.2015
Deres ref.: 201003377-6

Uttalelse til søknad om bygging av Fiskløysa kraftverk Lierne kommune

Vi viser til oversendelse av 05.02.15 med konsesjonssøknad for Fiskløysa kraftverk i Lierne kommune. Det ble gjennomført sluttbefaring i området 25.06.2015 i regi av NVE der også Fylkesmannen i Nord-Trøndelag deltok.

Bakgrunn

Skogkraft AS søker om konsesjon for utbygging av Fiskløysa kraftverk i Fiskløysa. Fiskløysa renner ut i Murusjøen på grensen til Sverige og er en del av det store svenske Ångermanelv-vassdraget som renner ut i Østersjøen.

Kraftverket er planlagt å utnytte et fall på 186 m i Fiskløysa som har en middelvannføring på ca 2.320 l/s. Med en planlagt turbineffekt på 5,1 MW og slukeevne på 3.250 l/s er produksjonen beregnet til ca 16,4 GWh. Vannveien mellom inntaksdam og kraftverk er ca 2.600 m og planlegges som nedgravd rørgate. Det foreslås minstevannføring på 300 l/s i sommerhalvåret og 100 l/s i vinterhalvåret.

Inntaksdammen i Fiskløysa planlegges som en 30 m lang og 2 m høy steinfyllingsdam. Til kraftstasjonen planlegges en adkomstveg på ca 400 m fra eksisterende skogsbilveg. Kraftstasjonen planlegges knyttet til eksisterende nett med en ca 3,3 km (jordkabel) langs eksisterende skogsbilveg til eksisterende 22 kV linje ved fylkesvei 74.

Det er tidligere utarbeidet en miljørapport til konsesjonssøknaden: "*Fiskløysa kraftverk, Lierne kommune Nord-Trøndelag. Miljørapport - med utredning om biologisk mangfold*", Sweco Rapport nr 1/6 (2008).

Videre er det lagt fram en kort tilleggsutredning (4 s.): "*Fiskløysa kraftverk. Miljørapport - tilleggsutredning*", Multiconsult (2014). Denne viser til oppdatert rødliste (2010), en vurdering av biologisk mangfold, samt en vurdering av omløpsventil som avbøtende tiltak.

Hovedrapporten fra 2008 konkluderer under samlet vurdering av aktuelle fagtema med at omsøkte prosjekt varierer fra *middels negativ konsekvens for Biologisk Mangfold, Fisk og Ferskvannsbiologi* til *liten negativ konsekvens for Landbruk*.

Tilleggsutredningen fra 2014 konkluderer med at tidligere gitte vurderinger i KU med vedlagte miljørapport fra 2008 ikke endres for *biologisk mangfold* (andre fagfelt er ikke behandlet).

Fylkesmannens overordna vurderinger

I større konsesjonssaker for kraftverk har Fylkesmannen i hovedsak tatt utgangspunkt i:

- Utbyggingens betydning for forsyningssikkerheten og den generelle kraftforsynings situasjonen i Midt-Norge og Nord-Trøndelag.
- Utbyggingens bidrag til fornybar energi.
- Utbyggingens konsekvenser for områder hvor Fylkesmannen er fagmyndighet.

Omsøkte kraftverk er av begrenset størrelse og vi finner ikke behov for å sette dette prosjektet inn i de samme rammer som større prosjekt på de to første punktene.

For det tredje punkt konstateres at det ikke foreligger relevante momenter i forhold til vår sektormyndighet innen fagområdene *landbruk* og *beredskap*.

Fylkesmannens vurdering av framlagte konsesjonssøknad for Fiskløysa kraftverk

Reindriftsområdet

Området benyttes som vårbeite/kalvingsland og høstbeite av rein. Det er en siidaandel i Tjåehkere sijte (Hartkjølen), samt Jiingevaerie sameby som har rein i området.

Vi mener området har reindriftsmessig noe større verdi enn i beskrivelsen i konsekvensvurderingen. Det benyttes som kalvingsområde og i den perioden er simlene ekstra varsomme ovenfor forstyrrelser og aktivitet. Vi er enig i vurderingen, om at anleggsperioden vil være største utfordring for reindriften. Når anlegget går over i driftsfasen og revegeteringen er gjennomført, vil det i hovedsak være aktivitet og ferdsel på våren som er mest negativt for reindriften.

Det er kjent at veien ikke vinterbrøytes pr i dag. Vi forutsetter at veien opp til inntaksdammen ikke brøytes, men at snøscooter/ ATV benyttes til tilsyn i driftsperioden. Brøyting og medfølgende ferdsel vil gi store negative konsekvenser for reindriften på våren. Det er ikke beskrevet om veien er stengt med bom pr i dag. Vi ber om at den veien som bygges i forbindelse med inntaksdammen, blir stengt med bom, for å begrense uvedkommen ferdsel. Kraftlinje forutsettes lagt i jordkabel, som beskrevet i søknaden.

Planlegging av anleggsperioden, må diskuteres/ avklares med berørt siidaandelsinnehaver/ de enheter som har rein i området. Dette for å unngå unødig konflikter med reindriften.

Tiltaket vil gi noe negative konsekvenser for reindriften, spesielt i anleggsperioden og på våren, men med de forutsetningene som er nevnt foran, har vi ingen andre vesentlig merknader i saken for reindriftsområdet.

Miljøområdet

Små vassdrag er for tiden utsatt for en betydelig utbyggingsinteresse over hele landet, slik også i Nord-Trøndelag. I følge NVE er det i Nord-Trøndelag ca 40 søknader om vannkraftutbygging inne til behandling. Alle unntatt ett er småkraftprosjekt (inntil 10 MW).

Erfaring de senere år har vist at enkeltvis innebærer småkraftprosjekt sjelden store nok miljøkonflikter til at konsesjon avslås. Dette kan i neste omgang medføre en "bit for bit-utbygging" med betydelige og uoversiktlige negative miljøkonsekvenser. På denne bakgrunn er det avgjørende at det foreligger et beslutningsgrunnlag som er godt nok for en vurdering av de miljømessige konsekvenser av omsøkte utbygging.

For å fremskaffe et tilfredsstillende beslutningsgrunnlag på miljøområdet er utbyggere av småkraftverk (1- 10 MW) pålagt å gjennomføre kartlegging av biologisk mangfold som et ledd i konsesjonssøknaden, jf NVE veileder nr: 3/2009 *Kartlegging og dokumentasjon av biologisk mangfold ved bygging av småkraftverk*.

Mangelfullt beslutningsgrunnlag på miljøområdet i småkraftsaker har vært en problemstilling FMNT har tatt opp med NVE ved flere anledninger i tidligere høringsuttalelser, senest for Gudåa i Meråker kommune (mai 2015). Forholdet har også vært kommunisert med NVE på generelt grunnlag i flere sammenhenger samt i flere enkeltsaker.

For offentlig beslutningstaking forutsettes at prinsippene i Naturmangfoldloven (NML) §§ 8-12 legges til grunn, jf. § 7. Fylkesmannen vil her særlig peke på § 8 som uttrykker at: *"Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet"* (Kunnskapsgrunnlaget).

Fylkesmannen konstaterer at vedlagte miljørapport til søknaden i hovedsak er basert på:

- En *dagsbefaring* i planområdet for å kartlegge *Biologisk Mangfold*
- Befaring og resultat fra denne er 8 år gammel (2007)

Generelt vil vi hevde at å gjennomføre en feltkartlegging av relevante miljøverdier i tiltaks- og influensområdet i løpet av et døgn i beste fall må anses å være særdeles utfordrende. I framlagte tilleggsutredning (2014) er det heller ikke gjort noen supplerende undersøkelser. Vi mener derfor at *beslutningsgrunnlaget på fagfeltet må vurderes som begrenset*.

Ut fra ovenstående mener Fylkesmannen det kan være grunn for å stille spørsmål om framlagte søknad tilfredsstillere kravene i *Naturmangfoldslovens § 8 (Kunnskapsgrunnlaget)* og § 9 (*Føre-var-prinsippet*), og de krav og forutsetninger som er gitt i NVE's Veileder nr. 3/2009, *"Kartlegging og dokumentasjon av biologisk mangfold ved bygging av småkraftverk"*.

Fylkesmannens vurdering av relevante miljøforhold

Nedenfor gjøres en kort vurdering av de forhold og fagfelt på miljøområdet som anses som mest relevant i saken.

Friluftsliv

Området er et viktig utfartsområde for friluftslivet, herunder også til fjellområdet i sør og i øst, med veien og brua ved planlagt inntaksdam. Dette er også påpekt i kommunens høringsuttalelse.

I miljørapporten konkluderes imidlertid med at området bare har *middels verdi for friluftsliv og at tiltaket vil få liten til middels negativ konsekvens for friluftsliv (brukerinteresser)*.

Fylkesmannen mener derfor at både verdisetting og konsekvensvurdering i miljørapporten er for svak på dette fagfeltet.

Landskap og inngrepsfrie naturområder

Landskap

I framlagte miljørapport konkluderes med at området har *middels verdi for landskap og at planene vil få liten til middels negativ konsekvens for temaet*.

Etter Fylkesmannens vurdering vil omsøkte prosjekt medføre vesentlige inngrep i landskapet, herunder betydelig reduserte fossefall og trase for overføringsrør som vil være negativt for landskapsverdiene. Vi mener at de landskapsmessige virkningene av tiltaket synes å være undervurdert. Erfaringsmessig har det viste seg at bygging av rørgater ofte medfører store landskapsinngrep, noe NVE i flere saker har lagt betydelig vekt på i sine avgjørelser.

Skisserte rørtrase for Fiskløysa kraftverk vil på flere steder berøre sårbare myrområder. Ved eventuell utbygging vil vi derfor tilrå at traseen blir endret på enkelte strekninger. Denne problematikken ble tatt opp under sluttbefaringen både med tiltakshaver og konsesjonsmyndighet (NVE).

Inngrepsfrie naturområder i Norge (INON)

Inngrepsfrie naturområder (INON) er definert av Miljødirektoratet (tidl. Direktoratet for naturforvaltning). Direktoratet har gjennomført en statusoversikt og kartlagt utviklingen av INON-områder fra 1988 og fram til d.d.

Denne kartleggingen har bidratt til en bevissthet om at verdier som er knyttet til inngrepsfri natur kan gå tapt i takt med at disse områdene reduseres. Siden midten av 1990-tallet har det vært et nasjonalt miljømål å bevare restene av inngrepsfri natur for framtida. Siste ajourførte kartlegging for perioden 2008 - 2013 viser at inngrepsfri norsk natur fortsatt reduseres betydelig av nye tekniske inngrep, særlig kraftutbygging og veibygging.

Av konsesjonssøknaden fremgår at prosjektområdet berører et av Sør-Norges største inngrepsfrie naturområder, *Hestkjølområdet* som er på ca. 527 km², og som utgjør en stor del av *Lierne/Lijre nasjonalpark*. Omsøkte utbygging vil medføre at ca 3,0 km² av INON-arealet får redusert verdi (endret til lavere status), herav bortfall av "villmarksområder" på ca 1,3 km² (endres til sone 1). Netto bortfall/tap av INON-områder vil være ca 1,7 km².

I søknadens miljørapport oppsummeres temaet med at området som berøres har *meget stor verdi* som urørt naturområde, men at ut fra at prosjektet vil medføre relativt liten endring/tap av INON-areal, settes konsekvensene av prosjektet til *liten til negativ konsekvens* for temaet.

Fylkesmannen er enig i at et tap på ca 1,7 km² isolert sett kan oppfattes som lite, men kartleggingen etter 1988 har vist at nettopp det store antallet mindre inngrep, særlig bygging av små kraftverk og skogsbilveger, har vært en vesentlig årsak til reduksjonen av inngrepsfrie naturområder i Norge. For dette temaet er derfor grunn til å vektlegge hensynet til *samla belastning* jf. Naturmangfoldlovens § 10.

Biologisk Mangfold - Terrestrisk miljø

Rødlistearter - planter

Av miljørapporten fremgår at det i 1996 ble registrert et funn av *lappkjuke* (*sterkt truet* - EN) i nærheten av planlagt inntak i Fiskløysa. Den geografiske presisjonen på registreringen er imidlertid dårlig. Dette forholdet må undersøkes nærmere ved en utbygging for å unngå å ødelegge en eventuell forekomst.

Rødlistearter - pattedyr og fugler

Av miljørapporten fremgår at de rødlistede fugleartene fjellvåk, tretåspett, varsler og vierspurv (alle *nær truet* - NT) er registrert i influensområdet.

Fylkesmannen har ikke andre opplysninger om kjente hekkelokaliteter for rovfugl eller artsregistreringer unntatt offentlighet i nærheten av prosjektområdet.

Andre arter

En fugleart som bør vies særlig oppmerksomhet er *fossefall*. Fossefall er ikke rødlistet, men er en art som er særlig negativt utsatt ved bygging av elvekraftverk (jf. NOF rapp.nr 3:2007). Redusert vannføring medfører tap av nærings- og hekkelokaliteter. Framlagte miljørapport er lite konkret i forhold til forekomst og konsekvenser for arten. Det uttales kun at fossefall at det antas at arten hekker i området.

Dersom det gis konsesjon i saken, bør det etableres kunstige hekkeplasser for *fossefall* for å kompensere for tap av naturlige hekkeplasser.

Verdifulle naturtyper

I nærområdet langs Fiskløysa er det registrert flere lokaliteter med *gammel granskog* av svært viktig verdi. Disse lokalitetene forventes imidlertid å bli lite berørt av planene.

Oppsummering Terrestrisk miljø

Miljørapporten konkluderer med at influensområdet har *middels til stor verdi* for terrestrisk miljø og at framlagte utbyggingsplaner vil få *middels negativ konsekvens* for fagfeltene.

Fylkesmannen har ingen vesentlige merknader til verdisetting eller konsekvensvurderinger for oppsummering av *terrestrisk miljø*, men ut fra en svært begrenset undersøkelse i området (en dags befarings), er Fylkesmannen uenig i utsagnet på flere fagfelt om at ...*"det er et godt datagrunnlag bak vurderingen"*...

Biologisk Mangfold - Akvatisk miljø*Fisk og bunndyrfauna*

Det opplyses at Fiskløysa har en viss bestand av ørret. Videre er funnet *hvitfinnet steinulke* i mesteparten av vassdraget. Perioder med lite vann vil trolig være negativt også for denne arten. Miljørapporten konkluderer med at prosjektområdet vurderes å være av *middels verdi for akvatisk miljø* og at framlagte planer vil få *middels negativ konsekvens* for fagfeltet.

Fylkesmannen har ikke vesentlige merknader til verdisetting eller konsekvensvurderinger.

Samla belastning (Naturmangfoldloven § 10)

I Lierne kommune er det to store vernede vassdrag, Sørlivassdraget og Sanddølavassdraget som omfatter store deler av arealet i kommunen. Dette har bl.a. bidratt til at vassdrag i Lierne er relativt lite belastet med vannkraftutbygging. Hensynet til *samla belastning*, jf. §10, er derfor mindre relevant her enn f.eks. i nabokommunene Røyrvik, Namsskogan og Grong.

Avbøtende tiltak

Av aktuelle avbøtende tiltak er det særlig relevant å peke på:

Minstevannføring

I søknaden foreslås minstevannføring på 300 l/s i sommerhalvåret og 100 l/s i vinterhalvåret. Dette er imidlertid iflg. miljørapporten vesentlig mindre enn beregnet Q95 verdi ved skalering av vannmerket Murusjø (1979-2007). En slik minstevassføring vurderes å være svært lav for Fiskløysa og vil etter eventuell utbygging bli vanlig vannføring i store deler av året. Dette vil medføre vesentlige negative miljøkonsekvenser både for fisk, ferskvannsfåuna og fuktighetskrevende flora. Også landskapsbilde og friluftsliv vil påvirkes negativt.

Fylkesmannen vil derfor tilrå en minstevannføring på nivå med lavvann 5-persentil, tilsvarende ca 810 l/s i sommerhalvåret og ca 240 l/s i vinterhalvåret.

Jordkabel

Nett-tilknytting til eksisterende nett via jordkabel langs veg vil være positivt både av hensyn til kollisjonsfare for skogsfugl/ryper og av hensyn til landskapsbildet i området.

Endring av rørtrase

Skisserte rørtrase for Fiskløysa kraftverk vil berøre flere sårbare myrområder. Fylkesmannen tilrå at traseen blir endret på enkelte strekninger.

Etablering av kunstige hekkeplasser for fossekall

Fossekall er som nevnt foran særlig negativt utsatt ved utbygging av elvekraftverk. Dersom det gis konsesjon i saken, bør det etableres kunstige hekkeplasser for *fossekall* for å kompensere for tap av naturlige hekkeplasser.

Fylkesmannens konklusjon

Fylkesmannen har ikke vesentlige innvendinger mot framlagte konsesjonssøknad for Fiskløysa kraftverk. Vi forutsetter imidlertid at det pålegges relevante avbøtende tiltak.

Dersom det gis konsesjon vil Fylkesmannen tilrå at det pålegges krav om:

- Minstevannføring på nivå med lavvann 5-persentil, tilsvarende 810 l/s i sommerhalvåret og 240 l/s i vinterhalvåret
- Rørtrase endres for å unngå rørlegging på sårbare myrpartier
- Etablering av kunstige hekkeplasser for *Fossekall*.
- Nett-tilkobling ved bruk av jordkabel av hensyn til kollisjonsfare for skogsfugl/ryper og av hensyn til landskapsbildet

Med hilsen

Bjørnar Wiseth (e.f.)
Miljøverndirektør

Øystein Lorentsen
Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen underskrift

Kopi til

Skogkraft AS co/ Pål A. Dahl
Østre Namdal Reinbeitedistrikt
Nord-Trøndelag Fylkeskommune
Lierne kommune

NTE pb 2551
co/ Algot Jåma
pb 2560

7736 Steinkjer
7898 Limingen
7735 Steinkjer
7882 Lierne